

Hengelo geeft burger echte inspraak

REPORTAGE, Van onze verslaggeefster Anja Sligter, gepubliceerd op 17 april 2008.

HENGELO - Er komt een Ramblas in Hengelo, als het aan de bewoners ligt. En het lijkt erop dat het aan de bewoners gaat liggen. 'We zijn vergeten de wethouder uit te nodigen', fluistert Rudi Theunissen, projectleider van het stadsdebat in Hengelo, ter begroeting. Die omissie is tekenend voor het afgelopen jaar: de inwoners vulden de toekomst van hun binnenstad naar hun idee in. Politiek en ambtenaren stonden tot deze avond aan de zijlijn.

Hengelo brak daarmee voor het eerst met de traditionele volgorde college-raad-burger. De route werd omgekeerd: de burgers mochten zich als eersten uitspreken. Nu pas is de gemeenteraad aan zet. Ook de wethouder, die op het nippertje zijn afspraak kon afzeggen, reageert voor het eerst op het resultaat van het stadsdebat, een zogenaamde burgervisie die Hengelo, we zitten op goud is gedoopt.

Dit is, volgens onderzoekers, het spannendste moment van burgerparticipatie. De raad kan elke inbreng van burgers, hoe gedegen ook voorbereid, zo van tafel vegen. 'Al heeft u dan wel wat uit te leggen', waarschuwt gemeenteambtenaar Roel de Ruiter, die het eerste gesprek tussen de bewoners en de gemeenteraadsleden leidt.

Maar wanneer de raad de burgervisie overneemt, heeft de inwoner van Hengelo voor het eerst zelf een raadsvoorstel geschreven en zich officieel opgewerkt van adviseur naar coproducent – de op één na hoogste tree op de participatieladder van het Instituut voor Publiek en Politiek (zie grafiek).

Hengelo haalde afgelopen jaar niet modieus een 'participatiekunstje' uit, bezweert Frans van Ginkel van Arcon, het externe bureau dat het stadsdebat begeleidde. Hengelo deed een serieuze poging om invloed af te staan.

De stad had bijna geen keus. Bij de verkiezingscampagne in 2006 was het opgeknapte Marktpllein een ongemakkelijk onderwerp. 'Het Masterplan zag er tien jaar geleden geweldig uit, maar de uitvoering heeft iedereen teleurgesteld', zegt raadslid Wim Winter (PvdA). 'Het was de bedoeling dat de Markt een luxe uitstraling kreeg, maar door het uniforme plaveisel werd het er grijs en kil', meent Wibout Dragt (CDA). De Markt werd, met die 'vreemde lichtlindes' hét onderwerp op verjaardagsfeestjes.

Aan de onvrede over het centrum moest een einde komen, besloot de coalitie (PvdA, CDA en GroenLinks). Maar niet volgens het oude stramien, de discussie moest allereerst met de bewoner worden gevoerd, stelde de raad. Winter: 'Geen specialisten, geen stedenbouwkundigen, burgers moesten hun zegje doen.'

Manager publiekszaken Roel de Ruiter kreeg de opdracht dat debat te organiseren. Niet gehinderd door kennis (over andere projecten) en niet belemmerd door financiële kaders ging hij aan de slag. De Ruiter: 'Wij hebben al werkende het wiel uitgevonden en bewust gekozen geld geen rol te laten spelen. Misschien is er nu geen geld voor alle plannen, maar dat betekent niet dat we dat volgend jaar ook niet hebben.'

Er bleek veel animo om mee te denken: uit de 140 aanmeldingen werden zestig deelnemers geselecteerd en onderverdeeld in zes werkgroepen die uiterst creatief aan de gang gingen. Om te voorkomen dat het toch weer een elitegroepje zou worden, werd tot slot 'een referendum' over de belangrijkste verschillen georganiseerd. Daaraan deden 1.200 inwoners mee.

De Hengeloërs waren het eigenlijk snel eens. Ze willen meer sfeer en geborgenheid in de stad. De wederopbouwarchitectuur mag een eigen plaats krijgen, maar moet omgeven worden door groen. De belangrijkste straat, de Enschedesestraat, moet gaan lijken op de Ramblas in Barcelona. De Ruiter: 'Helemaal geen spectaculaire uitkomst.'

Nu de visie wel of geen beleid wordt, zijn veel leden van de werkgroepen aanwezig. De eerste reacties van de raad zijn teleurstellend. Het eerste kwartier sputtert vooral de SP tegen. Deze partij voelt zich klem zitten en wil de vrijheid hebben zaken toe te voegen, zoals speeltoestellen. 'Ik zie de burgervisie als een zwaarwegend, maar geen bindend advies', zegt fractievoorzitter Mariska ten Heuw.

'Ik hoop niet dat ze de hele discussie weer over gaan doen', zucht deelneemster Hadewich Kleinhout. Maar opeens kantelt de stemming, nadat iemand heeft gezegd dat de wensen van de burger niet kunnen worden genegeerd en dat er 'een prima uitgangspunt' ligt. Dan wil de meerderheid vooral zo snel mogelijk resultaat zien. Er moeten voor de zomer drie uitgewerkte voorstellen liggen over de belangrijkste onderwerpen: groen, sfeer en markt.

Hier stopt in andere gemeenten vaak het verhaal. Een toekomstvisie is meestal zo abstract dat de gemeente naderhand de handen weer vrij heeft. Maar niet in Hengelo. Rudi Theunissen en Roel de Ruiter willen er alles aandoen om 'de flow' vast te houden. Het stadsdebat smaakt niet alleen naar meer, maar schept ook verplichtingen.

'Ons staat twee dingen te doen: de organisatie binden aan dit proces en raad en college voorbereiden op hun nieuwe rol', definieert gemeentesecretaris Wimjoost Licht de klus. Hij is ervan overtuigd dat eens in de vier jaar stemmen de democratie niet meer voldoende legitimatie verschaft.

Een actiegroep van enthousiastelingen zal in Hengelo het ambtelijke apparaat voorbereiden op de 'nieuwe fase'. De Ruiter: 'De ambtenaar kan niet meer vanachter zijn bureau een paar schetsjes maken. Hij moet gaan luisteren en de ideeën van burgers vertalen.' Dat is nieuw én spannend. 'Pas bij de keuze van de plaats van een boom, een paal of een podium zal de pijn echt worden gevoeld.'

Deze interactieve manier van werken is geen garantie tegen fouten, voorspelt hij. 'Misschien moet de Markt over tien jaar wel weer op de schop, maar dan is het proces tenminste zuiver geweest.'

En de raadsleden? Is hun rol uitgespeeld? Winter en Dragt denken juist dat hun taak zwaarder wordt. Zij moeten prioriteiten stellen en het overzicht bewaren. Het vertrouwen van de inwoner is immers pril en zo weer verspeeld.

Link naar artikel op www.volkskrant.nl:

http://www.volkskrant.nl/binnenland/article527916.ece/Hengelo_geeft_burger_echte_inspraak